

ادامه از صفحه اول

تحلیل خروج سخت آمریکا از برجام در ۳ سطح

درسطح تحلیل دوم از دلایل خروج آمریکا از برجام؛ یعنی سطح تحلیل ساختاری که مرتبط با ساختار نظام تصمیم‌گیری سیاست خارجی آمریکااست، باید گفت همه چیز از شکل‌گیری یک مجموعه ضدایرانی رادیکال، هم در تیم ریاست‌جمهوری ترامپ و هم در کنگره آمریکا، حکایت دارد. ضمن آنکه لابی یهود با تکیه بر ارتباطات بالای خود و لابی آل‌سعود با تکیه بر قدرت مالی خود، آتش بیارمعرکه تندروهای آمریکا شده‌اند.

از ترکیب چهره‌های ضدایرانی جان بولتن و مارک پمپئو، سه همراه ترامپ در قوه مجریه و کنگره ضدایرانی آمریکا و لابی یهود و لابی آل سعود، در ساده‌ترین حالت «لغو برجام» خارج می‌شود و باید انتظار رفتارهای خصومت‌آمیز بیشتر را داشت.

اگر بخواهیم به میزان و شدت و حدّت تعارض کنگره آمریکا درباره ایران اشاره کنیم، باید به رای کنگره آمریکا درباره تحریم‌های جدید علیه ایران به دلیل نقض حقوق بشر؛ با ۴۱۰ رأی موافق و فقط دو رأی مخالف در مجلس نمایندگان آمریکا اشاره کنیم.

بنابراین در سطح ساختار نظام تصمیم‌گیری آمریکا شامل ریاست‌جمهوری، کنگره و لابی‌های ضدایرانی همه چیز برای تقابل با ایران آماده شده است و کمترین خروجی چنین ساختار تهدیدکننده‌ای، خروج سخت از برجام بوده است و باید درباره سطوح و حدود دیگر این تعارض هوشیار بود و برای سومین سطح از دلایل خروج سخت ترامپ از برجام باید به سطح تحلیل دلایل منطقه‌ای یعنی منطقه خاورمیانه اشاره کرد. ظهور ترامپ رادیکال با حضور گروه بسیار ضدایرانی و تندرو نتانیاهو در اسرائیل که در دوران اوپاما تضعیف شده بود، همراه شد. دولت افراطی نتانیاهو، ترامپ را فرصتی تکرارنشدنی برای اهداف خود می‌بیند و آن را از دست نخواهد داد.

در کنار ترامپ و نتانیاهو، ضدایرانی‌ترین هیئت حاکمه، در عربستان بر سر کار آمده که خسته و زخمی از شکست‌های پی‌درپی در منطقه به رهبری ولیعهد جاه‌طلب عربستان به صورت فعالانه با انجام اقدامات ضدایرانی در سطح منطقه و جهان با آمریکا و اسرائیل همکاری پنهان و پیدا برقرار کرده‌اند.

تنها تائیه‌هایی پس از پایان سخنرانی خروج از برجام ترامپ، نتانیاهو بر صفحه تلویزیون ظاهر شد و خوشحالی خود را بیان کرد و تنها ساعتی پس از سخنرانی ترامپ، وزارت خارجه عربستان نیز از اقدام ترامپ استقبال کرد و امارات و بحرین نیز آن را ستودند.

بنابراین دلایل منطقه‌ای مقتضی برای ترامپ در منطقه وجود دارد تا خروج از برجام برای او امیدوارکننده باشد.

اما به هر اندازه که هریک از دلایل بالا را در خروج سخت آمریکا از برجام مؤثر بدانیم، باید پس‌ازاین به فضای جدید حاصل از این اقدام آمریکا نگاه هوشمندانه‌تری داشته باشیم. رفتار یک رئیس‌جمهور خودرأی و مشکل‌دار به همراه ساختار تصمیم‌گیری سیاست خارجی آمریکا که با لابی‌های ضدایرانی، بیشتر تحریک شده و همراهی افراطیان ضدایرانی در اسرائیل و عربستان، الزام کشش بهینه و هوشمندانه برای کشورمان در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی را حتمی می‌کند. چگونگی این «کش» و «دامنه» آن می‌تواند موضوعی برای تفکر بیشتر ما باشد.

برنامه جنگ علیه ایران منتفی شد

درحالی‌که ترامپ با رفتار غیرعقلایی و حتی احمقانه خود به هیچ عنوان قادر به جلب اروپاییان و جلب افکار عمومی برای درگیری جنگی ایران نخواهد بود و باید تنها به متحد همفکر و هم‌مسلك خود نتانیاهو بسنده کند.

باید اذعان کرد که اعلام بلافاصله رئیس‌جمهور حسن روحانی در دفاع از برجام روش دیپلماسی مثبت و عاقلانه تاریخی بود و این روش می‌تواند سیاست‌های خشونت‌آمیز ترامپ را کاملاً خنثی کند. این هم کاملاً منطقی است که ایران با کشورهای اروپایی طرفدار برجام به تبادل نظر و احتمالاً به سیاست مشترکی با اتحادیه اروپا، روسیه و چین دست یابد. در این راستا دولت ایران لازم است به منظور محکم‌کاری دیپلماسی خود یک قدم به جلو بگذارد و با اقدامی اعتمادسازانه افکار عمومی جهان را به طرف خود جلب کند. به نظر نویسنده قبول داوطلبانه یکی از خواسته‌های ترامپ یعنی تمدید مدت برجام از ۱۰ سال به ۱۵ سال می‌تواند چنین اقدامی باشد که به طور عمده نشان می‌دهد هدف ایران برخلاف ادعاهای ترامپ ساخت بمب هسته‌ای نیست و به همین دلیل هم می‌تواند به جهانیان سخاوتمندانه نشان دهد که برجام از منظر ایران به طور عمده وسیله ایجاد بستر مناسب بین‌المللی برای روابطش با دنیا و به‌خصوص کشورهای غربی بوده است. به نظر نویسنده این اقدام داوطلبانه ایران پیامد منفی برای کشور ندارد، اما ابعاد مثبت آن بسیارند.

اقتصاد

افق پیش روی ایران پس از خروج ترامپ از برجام در گفت‌وگوی «شرق» با کارشناسان بررسی شد

چرتکه برجامی ایران و اروپا

آزمون ۵ قدرت جهانی در ضرب‌الاجل اعلامی ایران آغاز شد

شکوفه حبیب‌زاده - لیلا مرگن					
					
دوباره این کشورها را از همکاری با ایران بر حذر داشته، رئیس‌جمهور ایران به اروپا برای نتیجه عملی و تضمین برجام، ضرب‌الاجل می‌دهد تا حسن‌نیت این کشورها نمایان شود. در همین شرایط است که درست یک روز پس از خروج ترامپ از برجام، وزارت نفت ایران در مراسمی به میزبانی دیارتمان تجارت بین‌الملل سفارت بریتانیا، تفاهم‌نامه‌ای با یک شرکت نفتی انگلیسی برای پابانه‌های نفتی کشور به امضا می‌رساند. بازارهای ایران هم چندان بی‌کنش نبودند، البته از نوع بی‌کنشی در قبال این تصمیم غیردیپلماتیک آمریکا. دلار که پیش‌بینی می‌شد با این تصمیم، از مرزهای هفت هزار تومان عبور کند، دیروز بدون هیچ هیاهو و تنششی، در همان محدوده قیمتی که بود، باقی ماند. در اینجا یکی از گره‌های اصلی، فروش نفت ایران است که به احتمال قوی پس از					



تاکتیک اروپا در برجام به نفع ایران است

هستند، بنابراین باید در فضایی که همه به دنبال منافع خود هستند، ما هم چارچوب مشخصی تعریف کنیم و دنبال منافع خود باشیم، البته باید تعریفی از منافع داشته باشیم که منظور از منافع کشور دقیقاً چیست. اگر فاصله‌ای بین اروپا و آمریکا وجود داشته باشد، این فاصله بسیار کوچک است و شکاف محسوب نمی‌شود و به نوعی یک تاکتیک است. اکنون فاصله مختصری به‌صورت تاکتیکی بین اروپا و آمریکا ایجاد شده که به هر حال اکنون اروپا معتقد است می‌توان برجام را همانند گذشته حفظ کرد و این تاکتیک می‌تواند به نفع ایران باشد. ایران باید به دنبال این باشد که فاصله اروپا و آمریکا را عمیق‌تر کند تا بتوانیم از نظام بانکی و اقتصادی اروپا حداکثر استفاده را بگیریم.

❖ در این میان یک راه‌حل می‌تواند این باشد که نگاهمان را به شرق تقویت کنیم؟

پس از برجام چندان به شرق به‌ویژه چین روی خوش نشان ندادیم. درحالی‌که چین با آنچه در ذهن مردم ایران و حتی بسیاری از مسئولان ایرانی وجود دارد، بسیار متفاوت است. ما می‌توانیم با شرق، ارتباطات خوبی داشته باشیم و بسیاری از مشکلاتمان از جمله ارتباطات مالی، تجاری، تکنولوژی و… را از طریق شرق به‌ویژه چین، هند و روسیه برطرف کنیم. ما باید یک نگاه واقع‌بینانه به شرق آسیا داشته باشیم. این کشورها ظرفیت‌های گسترده‌ای دارند و می‌توانیم از طریق آنها مشکلاتمان را برطرف کنیم.

❖ اگر آنها هم به‌واسطه روابط اقتصادی با آمریکا، با ایران همکاری نکنند، چطور؟

باز هم راه‌حل وجود دارد. ما نباید از کشورهای اطرافمان غافل شویم. این کشورها ظرفیت‌های خوبی دارند که می‌توانیم در ابعاد مختلف اقتصادی از آنها بهره بگیریم. علاوه‌برآنکه، بسیاری از چالش‌هایی که اکنون با آنها درگیر هستیم، چالش‌هایی نیستند که صرفاً از طریق تحریم‌ها به ما تحمیل شده باشند. بسیاری

کوچکی نیست. اکنون باید تلاش کنیم در کوتاه‌مدت و بلندمدت، با یک چارچوب و راهبرد مشخص، وابستگی اقتصاد را به نفت کم کنیم. چالشی که اکنون برای ایران ایجاد شده، می‌تواند فرصتی باشد برای آنکه نقاط قوت خود را شناسایی کنیم.

❖ بعد از گذشت این بازه زمانی که از سوی آمریکا اعلام شده، آروپا در برجام باقی خواهد ماند یا همان‌طور که رئیس‌جمهور برای اروپا ضرب‌الاجل تعیین کرده، احتمال عدم پایبندی اروپا در تضمین برجام وجود دارد؟

بنگاه‌های اروپایی تعاملشان با آمریکا، تعامل بسیار گسترده‌ای است و طبیعتاً منافع آنها لزوماً ایجاب نمی‌کند که با توجه به ظرفیت اقتصادی و حجم تعاملات ایران با جهان، آمریکا را رها کنند و به سمت ایران بایند. به تعبیر دیگر، با توجه به منافع اقتصادی کلان آنها در ارتباط با آمریکا، به نظر می‌رسد که این شرکت‌ها و کشورهای اروپایی، منافع خود را فدای همکاری با ایران نمی‌کنند. بااین‌حال، در اروپا کشورها و شرکت‌هایی هستند که حجم تعاملشان با آمریکا قابل‌توجه نیست و آنچه مهم است، این است که این فضا را باز نگه داریم تا بتوانیم از همه این ظرفیت‌ها سرمایه‌گذاری کنیم. بااین‌حال، فکر نمی‌کنم اروپا حداقل در ظاهر از برجام خارج شود، اما باید ببینیم نتیجه این برجام اروپایی، منافع ایران را هم تأمین می‌کند یا خیر. اگر منافع ایران در هر سطحی تأمین می‌شود، باید ارتباط داشته باشیم و مذاکره کنیم، اما اگر احساس می‌کنیم که این چارچوب، چارچوبی نیست که منافع ایران را تأمین کند، منطقی نیست که این رویه را دنبال کنیم. نمی‌شود که این‌همه تعهد بار ایران شود و عمل کنیم، اما در آن سو، تعهدات طرف مقابل، انجام نشود. این روند، سازنده نیست و قابل دوام هم نیست.

❖ آیا بازگشت ایران به قبل از برجام محتمل است؟

با توجه به ظرفیت‌های که ایران دارد و ارتباطات گسترده‌ای که ایجاد شده، قطعاً به شرایط قبل از برجام برنخواهیم گشت. چه آمریکا و چه اروپا از برجام خارج شوند، فرقی نمی‌کند. اکنون خوشبختانه ایران حسن‌نیت خود را به جهان نشان داده که علاقه‌مند به تعامل است و به تعهداتمان هم عمل کرده‌ایم و سازمان ملل و شورای امنیت از ایران حمایت می‌کنند؛ کسی که قهر کرده و به تعهداتش عمل نکرده، طرف آمریکایی است. بنابراین دیگر اجماعی که قبلاً علیه ایران ایجاد شده بود، ایجاد نخواهد شد. درحال‌حاضر بسیار اهمیت دارد که در داخل از همه ظرفیت‌های خود استفاده کرده و استراتژی روشن و مشخصی در دنبال کنیم. اگر باز هم بخواهیم به بلاتکلیفی دامن بزنیم و شرایط خود را سال قبل را دنبال کنیم، این بلاتکلیفی قطعاً اقتصاد ایران را تضعیف می‌کند.

روسیه و چین از خروج آمریکا دلخور نیستند

با ما سرمایه‌گذاری می‌کردند، چقدر تحت‌تأثیر تصمیم آمریکا هستند؟ به نظر من واقعه چندان مهمی رخ نداده که روی ما نقش آنچنانی داشته باشد.

❖ به نظر شما ژاپن و کره که از ما نفت می‌خرند و کالا

به ایران می‌فروشند، تحت‌تأثیر سیاست‌های جدید آمریکا قرار خواهند گرفت؟

این را باید دید. بیانیه کشورهای انگلیس و فرانسه و آلمان نشان می‌دهد که این کشورها نمی‌خواهند

سرنوشت خود را به آمریکا گره بزنند، اما اینکه در عمل

هم این کار را می‌کنند یا نه، جای بحث است.

❖ به نظر شما ژاپن، کره، چین و روسیه چه واکنشی

نسبت به خروج آمریکا از برجام خواهند داشت؟

چین و روسیه بحث دیگری دارند. آنها شاید خیلی هم از خروج آمریکا دلخور نباشند. تصورشان بر این است که به نسبتی که ایران از بازار غرب جدا بشود به سمت آنها می‌رود. در رابطه با اروپا هم نباید خیلی ساده‌نگری کرد. به حرف نباید اکتفا کرد. اروپا باید تضمین لازم و عملیاتی به ایران بدهد وگرنه دود انتظار به چشم ما می‌رود. رئیس‌جمهور هم اعلام کرده است که چند هفته به اروپا فرصت می‌دهد که تصمیم خود را قطعی کنند و بگویند که می‌خواهند روابطشان را با ایران به صورت عملیاتی حفظ کنند یا فقط حرف می‌زنند. روابط حرفی به ضرر ایران است؛ یعنی علا تحت‌تأثیر رفتارهای ترامپ باشند. نباید ایران را در حالت خوف و رجا نگه دارند. این به ضرر اقتصاد ایران است.

ادامه در صفحه ۵

خبر

اطلاعیه بانک مرکزی درباره خروج آمریکا از برجام

● بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در پی خروج ایالات متحده آمریکا از برجام اعلام کرد: این بانک از مدت‌ها پیش تمهیدات لازم را برای مقابله با نقض برجام توسط آمریکا اندیشیده و به همین منظور، مجموعه‌ای از تدابیر برای این منظور اتخاذ و اجرا شده است. خوشبختانه با اقدامات و سیاست‌های بانک مرکزی، اکنون منابع و مصارف ارزی کشور تحت اشراف و کنترل کامل قرار دارد و نظام بانکی کشور با محوریت بانک مرکزی توانایی کامل برای پاسخ‌گویی به تمام نیازهای ارزی کشور را دارد.

سوءاستفاده رقبای نفتی از تحریم برای ربودن سهم ایران از بازار

● وال‌استریت ژورنال نوشت: ایران می‌گوید: رقبای ایران در حال سوءاستفاده از تحریم‌ها

برای دزدیدن سهم ایران از بازار نفت هستند. به گزارش فارس، ساعات پایانی روز سه‌شنبه وزارت انرژی عربستان اعلام کرد برای «کاهش‌دادن تأثیرات هروگنه کمبود احتمالی عرضه در بازار» اقدام خواهد کرد. یک مقام نفتی این کشور گفت عربستان به پالایشگاه‌هایی که اکنون نفت خام ایران را می‌خرند، دسترسی یافته و قراردادهایی پیشنهاد می‌کند. این در حالی است که سخنگوی شرکت آرامکو عربستان که نفت تولیدی این کشور را می‌فروشد، از اظهارنظر در این رابطه خودداری کرد. امیرحسن زمانیان، معاون وزیر نفت ایران گفته است: «من از بخش بازاریابی‌مان شنیدم که هر جا می‌رود، در اروپا و آسیا، توسط رقبای ما دنبال می‌شود و به (مشترکان ما) تخفیف پیشنهاد کرده و فتنه‌انگیزی می‌کنند». علی‌کاردر، مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران نیز گفته است کشورش در نظر دارد ۳۰۰ هزار بشکه در روز نفت مختص به صادرات را به پالایشگاه‌های داخلی اختصاص دهد. همچنین ایران می‌تواند با افزایش صادرات به چین و روسیه، حجم نفت صادراتی خود را به سبوی شرق روانه کند؛ به گفته مقامات ایرانی و روسی، مسکو به علت تحریم‌های غرب علیه این کشور، شروع به خرید روانه صد هزار بشکه نفت ایران در عوض دریافت کالا و تجهیزات کرده است. روس‌ها نفت ایران را پالایش و محصولات پالایش‌شده را صادرات مجدد می‌کنند.

خروج آمریکا از برجام تأثیری در روند فعالیت اقتصادی ندارد

● رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس گفت:

خروج آمریکا از برجام تأثیری در جریان و روند فعالیت‌های اقتصادی نخواهد گذاشت. محمدرضا پورابراهیمی‌داووانی در گفت‌وگو با خانه ملت، درخصوص خروج آمریکا از برجام گفت: باید توجه داشت جنس برجام به این‌گونه بود که می‌توان آن را به یک سکه تشبیه کرد که یک طرف آن تعهدات هسته‌ای و طرف دیگر تعهدات اقتصادی بود. رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ادامه داد: ایران بعد از برجام در برابر گروه ۵+۱ تعهداتی از لحاظ هسته‌ای داده بود و آنها نیز تعهدات اقتصادی در قبال برجام داشتند و در برجام موضوعات منطقه‌ای و سیاسی مطرح نبود. پورابراهیمی‌داورانی افزود: جمهوری اسلامی ایران کلیه تعهدات خود را در برجام اجرایی کرد و این موضوع به تأیید سازمان ملل و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی رسیده است اما طرف مقابل به کمترین میزان تعهدات اقتصادی عمل کرد به‌نحوی‌که تأثیرات آن در حوزه اقتصاد بسیار ناچیز بود. وی در ادامه گفت‌وگوی خود با خانه ملت تصریح کرد: در برجام ایران تنها خواسته بود که حقوق حقه کشور در موضوعات اقتصادی و بانکی رعایت شود اما آمریکایی‌ها بعد از برجام کوچک‌ترین تعهد خود را در ارتباط با مفاد اقتصادی برجام رعایت نکردند و نه‌تنها خود به برجام عمل نکردند برخلاف ضوابط بین‌المللی به سایر کشورها نیز فشار آوردند که این موضوع باعث شد آنها نیز به کمترین میزان تعهدات اقتصادی عمل کنند.

۷۰۰ هزار میلیارد تومان سرمایه برای رشد ۸درصدی نیاز داریم

● محمداقبر نوبخت گفت: سیاست‌های اقتصاد مقاومتی شامل رشد اقتصادی بالای هشت‌درصدی است که ۷۰۰ هزار میلیارد تومان سالانه برای این رشد نیاز داریم که در بهترین وضعیت می‌توانیم چنین رقمی را داشته باشیم. وزیر اقتصاد، محمداقبر نوبخت در نشست با رئیس شهرک علمی– تحقیقاتی اصفهان اظهار کرد: توسعه کشور امری بدیهی است، در این راستا نیز سندی آماده شده که باید در کمتر از هفت سال در جایگاه توسعه‌یافتگی در مقام نخست‌تصادی و علم و فناوری باشیم. وی ادامه داد: زمانی برخی این امر را دست‌نیافتنی قلمداد می‌کردند، اما اکنون رسیدن به جایگاه نخست منطقه در حوزه علم و فناوری یک الزام است. باید بدانیم در شرایطی که جهان به سرعت در حال پیشرفت به کمک علم است، ما با روش سنتی امکان مسابقه با دنیا را نداریم.